

Badanie nadzorcze regionalnych izb obrachunkowych obejmuje konkretne rezultaty działalności jednostek samorządu terytorialnego. Dokonywana jest zawsze po fakcie.

Regionalne izby obrachunkowe sprawują nadzór nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego w zakresie spraw finansowych. Jakże to są sprawy określa art. 11 ust. 1 ustawy z 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (t.j. DzU z 2012 r. poz. 1113 ze zm.), dalej jako ustawa o rio.

Przepis ten stanowi, że właściwość rzeczowa rio obejmuje uchwały i zarządzenia podejmowane przez organy jednostek samorządu terytorialnego w sprawach:

- procedury uchwalania budżetu i jego zmian;
- budżetu i jego zmian;
- zaciągania zobowiązań wpływających na wysokość długu publicznego jednostki samorządu terytorialnego oraz udzielania pożyczek;
- zasad i zakresu przyznawania dotacji z budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
- podatków i opłat lokalnych, do których mają zastosowanie przepisy Ordynacji podatkowej;
- absolutorium;
- wieloletniej prognozy finansowej i jej zmian.

Jednakże w praktyce zdarza się, że wymieniony katalog spraw nie jest zamknięty. Potwierdza to orzecznictwo sądowe. Przykładowo, Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 29 listopada 2007 r., sygn. akt II GSK 261/2007 (LexisNexis nr 2123829), uznał, że katalog spraw poddanych nadzorowi regionalnych izb obrachunkowych na podstawie art. 11 ustawy o rio., choć można uznać za wyczerpujący w stosunku do podstawowych zagadnień finansowych (przede wszystkim budżetowych) samorządu terytorialnego, nie jest katalogiem całkowicie zamkniętym. Takimi sprawami spoza katalogu a będącymi finansowymi są w ocenie sądu sprawy związane z udzielaniem pożyczek, czyli wszystkie sprawy objęte uchwałami lub zarządzeniami organów jednostek samorządu terytorialnego mające za przedmiot pożyczkę (tj. jej udzielanie, rozkładanie na raty, umarzanie).

Podobne tezy spotkać można również w piśmiennictwie. Jan Dytko w artykule pt. Spory o właściwość między wojewodami a regionalnymi izbami obrachunkowymi (Nowe Zeszyty Samorządowe nr 6 z 2005 r.) stoi na stanowisku, że katalog spraw poddanych nadzorowi RIO na podstawie art. 11 ustawy o rio można uznać za wyczerpujący, ale tylko w stosunku do podstawowych zagadnień finansowych (przede wszystkim budżetowych) samorządu terytorialnego. Brak zaś legalnej definicji „sprawy finansowe” nie czyni tego katalogu całkowicie zamkniętym.

Ocena aktów podejmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego dokonywana jest tylko z punktu widzenia ich zgodności z obowiązującym prawem i zawsze po ich wydaniu.